

NYHETER

Nyhetschef: David Wingren 08-619 24 24, nyhetschefen@dagen.se
 Printredaktör: Albin Larsson 08-619 24 77, albin.larsson@dagen.se

”Politiska partier bör lä

”Vi blev inte en fri kyrka”, säger ärkebiskop Gunnar Weman som tycker att det är på tiden

Gunnar Weman var ärkebiskop i Svenska kyrkan i mitten av 1990-talet och säger att han var säker på att de politiska partierna skulle lämna kyrkan i samband med skilsmässan från staten.

Nu beklagar han att det inte blev så, men hoppas på en förändring.

Vi börjar närma oss kyrkovalet och en fråga som ständigt återkommer är de politiska partiernas inflytande över Svenska kyrkan. En person som nu öppet ifrågasätter det rådande systemet är Gunnar Weman, tidigare ärkebiskop.

Han är numera 89 år gammal och Dagen når honom efter att han varit och påtat i sin trädgård i Sigtuna. Fortfarande har han en del kyrkliga uppdrag kvar, trots sin ålder.

– Jag gör en del hembesök, för jag vet en del som är ensamma. Sedan blir den en och annan begravning och jag predikar också ibland, berättar han.

Ledde kyrkan på 1990-talet

Gunnar Weman var ärkebiskop från 1993 till 1997, det vill säga under en period då Svenska kyrkan var på väg att förbereda sig för att kliva ur rollen som statskyrka. En process som senare slutfördes år 2000.

– Vi blev en friare kyrka, men vi blev inte en fri kyrka, säger Gunnar Weman nu så här i efterhand.

Han syftar på två saker som fortfarande gör att kyrkan och staten inte fullt ut har separerat. För det första handlar det om ”Lagen om Svenska kyrkan”, en ramlag som dikterar under vilka villkor kyrkan ska verka.

– Den där lagen sticker i ögonen, säger han.

– Den borde egentligen inte finnas. För det finns inga lagar som reglerar Katolska kyrkan, pingstvännerna eller Eumeniakyrkan. På något sätt är det fortfarande en markering att vi är en storhet som vi på ett sätt inte längre är.

Tyvärr, konstaterar den tidigare ärkebiskopen, verkar det inte finnas något större intresse att se över det här utan politikerna är upptagna av andra frågor. Kyrkan själv kan heller inte gå in och ändra i lagen, eftersom den beslutats av riksdagen.

För det andra menar han att kyrkan inte är helt fri från staten

Gunnar Weman vid bygget av S:ta Maria Alsike i Knivsta 2009.

FOTO: PER ENGLUND

eftersom politiska partier fortfarande är med och har inflytande över Svenska kyrkan.

Partier har inflytande

Tre riksdagspartier, S, C och SD ställer fortfarande upp i kyrkovalet och har en betydande roll i hur kyrkan styrs.

– Det tycker jag inte om, säger Gunnar Weman.

Han gillar inte heller att det finns nomineringsgrupper som bildats utifrån de övriga politiska partiernas ideologier, grupperingar som i dag går under namn som Visk, Fisk, KR, MPSK och Borgerligt alternativ.

– Vi i kyrkan ska vara engagerade i politiska frågor, men vi ska inte vara underställd en politisk struktur, säger Gunnar Weman.

– Risken är att kyrkan blir miss-tänkliggjord för att gå det ena eller andra partiets ärende när vi uttalar oss.

Varför uttalade du dig inte kritiskt om partiernas roll då du var kyrkans ärkebiskop?

– För att då stod vi mitt uppe i en process där vi alla jobbade intensivt för att äntligen få till en uppgörelse mellan kyrka och stat, säger Gunnar Weman.

Dessutom säger han sig ha varit övertygad om att de politiska partierna var på väg att lämna självmant i och med den processen.

– Det var vad många trodde. I och med att kyrkan skulle bli fri från staten så skulle den också bli ointressant för partierna. Men det har inte hänt, konstaterar han.

Han kan i dag inte förstå vilka bevekelsegrunder som S, C och SD har för att fortfarande vara kvar i kyrkopolitiken, och ifrågasätter om de ens själva vet det.

– Men det är väl så att de vill ha kvar greppet så att kyrkan inte blir något annat än det den har varit, säger han.

Själv förespråkar han att kyrkovalet görs om och lyfter fram indirekta val som alternativet, där man har någon slags personvalskampanjer i den lokala församlingen som i sin tur utser representanter till högre instanser. Nuvarande valsysteem tycker han är märkligt.

– De få som deltar i kyrkovalet vet att de ska lägga in tre röstsedlar, men har de någon kunskap om vad stiftsstyrelsen eller kyrkomötet är, frågar han retoriskt.

Nej, då vore det bättre att Svenska kyrkans demokrati sköttes i närmiljön, i den församling man hör hemma i.

Gunnar Weman säger att när det gäller olika grupper skulle det räcka med de som vuxit fram inifrån kyrkan själv, vilket i dag är Posk, Frimodig kyrka och Öppen kyrka. Det är tre nomineringsgrupper med delvis olika agenda, men med den gemensamma nämnaren att de inte har någon som helst koppling till politiska partier.

Om behovet finns skulle ytterligare grupper kunna startas, men det ska då ske utifrån ett inomkyrkligt engagemang, menar Gunnar Weman.

En anakronism

Det är ovanligt att Svenska kyrkans högre företrädare kritiserar kyrkovalet. Men nuvarande ärkebiskop Antje Jackelén gjorde nyligen ett uttalande som väckte ett visst uppseende, där hon kallade de politiska partiernas närvaro för en anakronism. Hon menade att om kyrkans demokrati skulle byggas upp utifrån dagens förutsättningar skulle de politiska partierna inte vara välkomna.

Gunnar Weman kan bara hålla med i slutsatsen. Men han går steget längre och säger uttryckligen att han vill att de politiska partierna lämnar kyrkan i fred. Han pekar också ut en demokratiska modell som han tycker ska ersätta dagens kyrkovalet, med indirekta val på församlingsnivå.

– Det är fullständigt unikt att Svenska kyrkan låter sig representeras av grupperingar som inte primärt kommer från den gudstjänstfirande kyrkans gemenskap, säger Gunnar Weman.

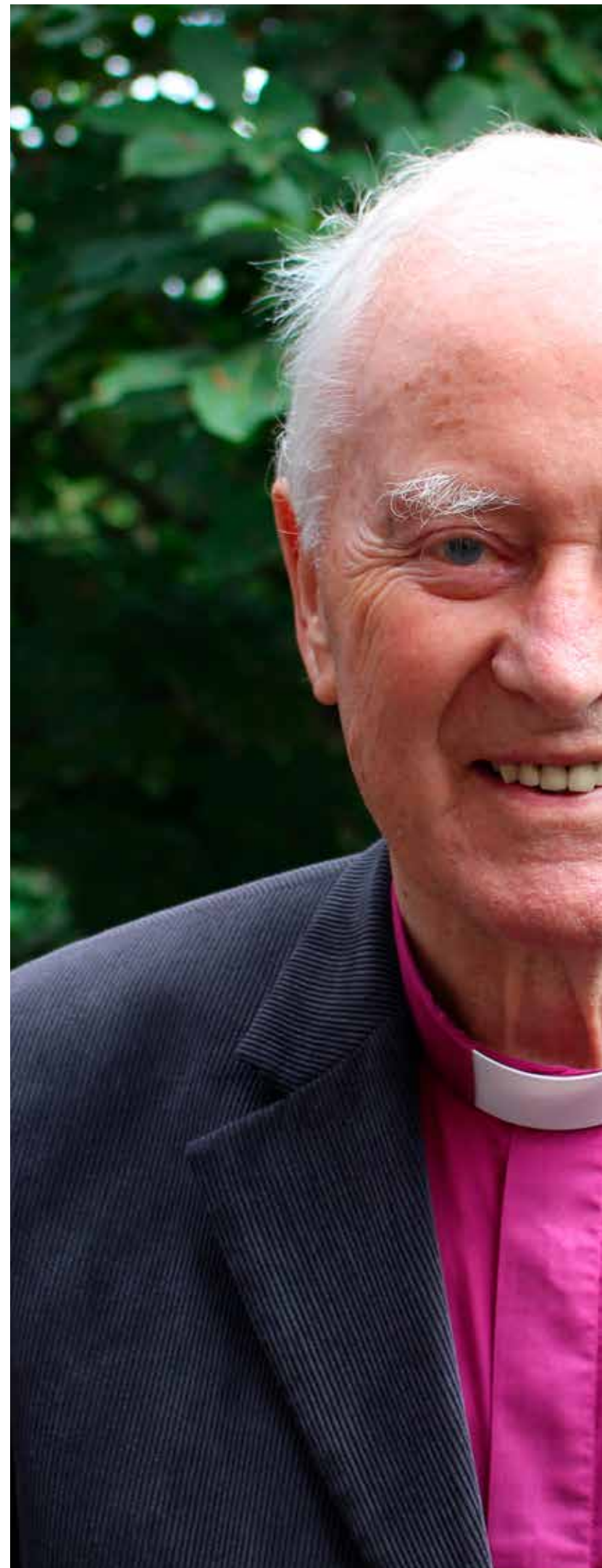

Jacob Zetterman
jacob.zetterman@dagen.se
08-619 24 25

Gunnar Weman 1993.

FOTO: SONJA SUNDQVIST

Gunnar Weman var ärkebiskop i Svenska kyrkan på 1990-talet. Han är numera 89 år gammal.

ÄRKEBISKOPAR EMERITUS I SVENSKA KYRKAN

- Svenska kyrkans ärkebiskop är sedan år 2014 Antje Jackelén.
- Tre av kyrkans tidigare ärkebiskopar, som ofta tituleras emeritus, är fortfarande kvar i livet.
- En av dem är Gunnar Weman som var ärkebiskop mellan 1993 till 1997.
- Han efterträddes sedan av KG Hammar som var ärkebiskop mellan 1997 till 2006.
- Efter honom tillträdde Anders Wejryd som var Svenska kyrkans ärkebiskop mellan 2006 till 2014.

”Lämna Svenska kyrkan”

att partierna lämnar kyrkan i fred

9 år och den här bilden är från år 2019.

FOTO: WIKIPEDIA

KG Hammar, ärkebiskop 1997–2006.

FOTO: YVONNE ÅSELL/SVD/TT

STATEN OCH SVENSKA KYRKAN

- Under medeltiden var kyrkan i Sverige under påvens ledning. Efter reformationen på 1500-talet blev i stället kungen kyrkans överhuvud.
- Under många sekel drevs skolorna av kyrkan och domkapiteln.
- 1951 kom den svenska lagen om religionsfrihet – man fick gå ur Svenska kyrkan utan att gå in i något annat samfund.
- Svenska kyrkan och staten gick skilda vägar år 2000. Efter denna tidpunkt är inga kyrkliga organ statliga eller kommunala myndigheter. (Svenska kyrkan)

KG Hammar: Partipolitiken är destruktiv för kyrkan

Ytterligare en tidigare ärkebiskop – KG Hammar – kritiserar kopplingen mellan riksdagspartierna och kyrkomötet.

– Partipolitiken är destruktiv för kyrkan, säger han till Dagen.

När Dagen kontaktar KG Hammar, ärkebiskop mellan 1997 och 2006, visar det sig att han i mångt och mycket delar Gunnar Wemans syn.

– Vi trodde att partiernas intresse för kyrkan skulle avta snabbare än det har gjort, säger han.

Problemet uppstår, menar KG Hammar, när partierna i kyrkomötet lyder under partierna i riksdagen.

– Det blir otroligt destruktivt. Ett exempel: Det borde vara en självklarhet för Svenska kyrkan att säga att man är emot vapenexport eller kärnvapen, men där vacklar man. Det är så uppenbart att kyrkomötets representanter låter sig styras av riksdagen, säger han.

”Ett politiskt projekt”

Han betonar att kyrkan är politisk till sin natur.

– Jesus vill den här världens förvandling, och det är ju ett politiskt projekt. Men det är inte ett svenskt partipolitiskt projekt.

Därför är det bättre med de nomineringsgrupper som visserligen har sitt ursprung i de politiska partierna, men som ändå är organisatoriskt frikopplade, menar han.

– Man kan inte förbjuda vissa grupper att ställa upp. Alla som engagerar sig i samhället har ju någon grundvärdering, och det är inte fel att den syns. Men det är kopplingen och styrningen jag vänder mig emot.

KG Hammar är heller inte tillfreds med dagens valsysteem, som består av direktval till församling, stift och kyrkomöte. I likhet med Gunnar Weman propagerar han i stället för ett indirekt valsysteem där församlingsmedlemmarna enbart röstar lokalt.

Sedan väljer dessa organ stiftsstyrelse och kyrkofullmäktige.

– Hela biskopsmötet stod för denna linje, men vi var inte rutinerade nog och sjabblade bort frågan. Vi såg inte riktigt konsekvenserna av de direkta valen, säger han.

Jackelén: Otidsenligt

Även den nuvarande ärkebiskopen Antje Jackelén har i en intervju med Dagen sagt att systemet med politiska partier i kyrkan är otidsenligt, och en rest från statskyrksystemet.

– Partierna har gett oss ett demokratiskt tillskott, men i längden kommer det nog inte att vara på det här viset, sa hon i maj.

Wejryd osäker

Dagen har även varit i kontakt med tidigare ärkebiskop Anders Wejryd. Han vill dock inte ta ställning i frågan, med hänvisning till att den är alltför komplex.

Han har i tidigare intervjuer uttryckt både stöd och motstånd till dagens system.

– Jag har velat i frågan, så jag är inte mycket att hålla i handen nu heller, säger han till Dagen.

JOAKIM LUNDGREN

Nuvarande ärkebiskop Antje Jackelén.

FOTO: MAGNUS ARONSON /IKON

Anders Wejryd, ärkebiskop 2006–2014.

FOTO: ULF PALM/TT